

1. 9. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo na dorovnání při squeeze-out(u) aneb mimosoudní dohoda na dorovnání vs. stanovení dorovnání soudem

V souvislosti s rekonifikačí českého soukromého práva se nové právní úpravy dočkal i tzv. squeeze-out, tedy právo výkupu účastnických cenných papírů (jak institut nazýval obchodní zákoník), respektive nucený přechod účastnických cenných papírů (jak je squeeze-out nově označován v zákoně o obchodních korporacích („ZOK“)). Squeeze-out (zjednodušeně řečeno) umožňuje akcionáři, který vlastní více než 90 % akcií společnosti (tzv. hlavní akcionář), si za splnění zákonných podmínek na menšinových akcionářích vynutit odprodej jejich akcií a společnost tak zcela ovládnout.[1]

Jedním ze základních předpokladů ústavnosti této právní úpravy (vymezených Ústavním soudem ČR)[2] je přitom možnost vytěšňovaných vlastníků účastnických cenných papírů, tj. nejčastěji akcionářů, obrátit se na soud s žádostí o přezkum přiměřenosti protiplnění (tj. v zásadě „kupní ceny“, vycházející ze znaleckého posudku), které jim hlavní akcionář za akcie poskytl.

Právo na dorovnání

Ustanovení § 390 ZOK možnost „pouhého“ soudního přezkumu přiměřenosti protiplnění, jak byla zakotvena v obchodním zákoníku,[3] rozpracovává mnohem podrobněji, když konstruuje tzv. právo na dorovnání. Na rozdíl od „staré“ právní úpravy, kdy se mohli menšinoví akcionáři na soud obracet již od obdržení pozvánky na valnou hromadu (resp. od oznámení jejího konání),[4] která měla výkup účastnických cenných papírů schvalovat, ale **právo na dorovnání mohou uplatnit až od splatnosti protiplnění, tedy až po provedení squeeze-out(u).**

Dle zákonné konstrukce práva na dorovnání, domnívá-li se vytěšňovaný akcionář, že hlavním akcionářem poskytované protiplnění není přiměřené, má svůj nárok (na dorovnání rozdílu mezi poskytovaným protiplněním a přiměřeným protiplněním) **uplatnit primárně přímo u hlavního akcionáře.**[5] Učinit tak však může **pouze v zákonné lhůtě**, tj. od splatnosti protiplnění[6] do 3 měsíců ode dne zveřejnění zápisu usnesení valné hromady, která rozhodla o nuceném přechodu, v obchodním rejstříku. V závislosti na vůli hlavního akcionáře dorovnání dobrovolně poskytnout pak strany mohou přistoupit k **uzavření dohody na dorovnání**, eventuálně může vytěšňovaný akcionář podat **žalobu na plnění požadovaného dorovnání.**

Nejasné následky uplatnění práva na dorovnání v zákonné lhůtě

Marným uplynutím lhůty pro uplatnění práva na dorovnání právo prekluduje. Z litery zákona však

není zcela zřejmé, jaké účinky má včasné uplatnění práva. Zákon totiž spojuje zánik práva se situací, kdy právo na dorovnání ve lhůtě neuplatní „žádný vlastník účastnických cenných papírů“.[7] Stran této formulace se v odborné literatuře objevují různé interpretace.

Vzhledem k tomu, že zákon prekluzi práva na dorovnání váže explicitně na výraz „žádný vlastník“, a *contrario* by tak z litery zákona mělo být možné dovodit, že **uplatní-li ve lhůtě právo na dorovnání alespoň jeden vytěsněný vlastník, k prekluzi práva po uplynutí lhůty nedojde ani vůči doposud pasivním vytěsněným**. Tomu by nasvědčovala i zákonná povinnost[8] hlavního akcionáře bez zbytečného odkladu oznámit uplatnění práva na dorovnání způsobem stanoveným pro svolání valné hromady dotčené společnosti (tak aby se o zachování svého práva na nárokování dorovnání dozvěděli pokud možno všichni vytěsnění akcionáři). Význam této povinnosti by jinak nebyl zřejmý.

Dohoda na dorovnání

Jak ze zákonné konstrukce práva na dorovnání nepřímo vyplývá, dohoda na dorovnání by měla být primárním způsobem uspokojení nároku vytěsněného akcionáře, ovšem samozřejmě pouze za předpokladu, že je k dohodě vůle i ze strany hlavního akcionáře. Hlavní akcionář přitom před uzavřením dohody musí mít na paměti, že co do základu uznaného práva (tj. v zásadě dorovnání na jednu akcii) bude **dohoda závazná i vůči ostatním bývalým menšinovým akcionářům**, byť nebudou stranou dohody (hlavní akcionář jim musí uzavření dohody oznámit způsobem stanoveným pro svolání valné hromady dotčené společnosti).[9]

Bez zbytečného odkladu po uzavření dohody je **navíc hlavní akcionář povinen složit finanční prostředky na dorovnání vůči všem vytěsněným vlastníkům do soudní úschovy**. Soud následně na své úřední desce vyvěsí výzvu oprávněným osobám, aby se přihlásily o výplatu dorovnání, a výzvu musí učinit i dotčená společnost, opět způsobem stanoveným pro svolání valné hromady dotčené společnosti.[10] Náklady spojené s plněním do soudní úschovy mají být dle zákona[11] hrazeny z prostředků v úschově.

Prostředky jsou v soudní úschově vázány po dobu tří let, během kterých se mohou oprávněné osoby přihlásit o jejich výplatu. Po uplynutí této lhůty soud rozhodne o vrácení zbylých prostředků zpět hlavnímu akcionáři, avšak k faktickému navrácení může dojít až o rok později (rozhodnutím o vrácení prostředků hlavnímu akcionáři musí soud poskytnout oprávněným osobám dodatečnou jednoletou lhůtu pro přihlášení se o výplatu dorovnání a usnesení opět vyvěsit na své úřední desce).[12]

Dorovnání stanovené soudem

Podobně jako obchodní zákoník umožňoval vytěsňovaným vlastníkům účastnických cenných papírů obracet se na soud s žádostí o přezkum přiměřenosti protiplnění poskytovaného jim hlavním akcionářem, mohou se na soud v případě nedosažení dohody na dorovnání obracet i dle ZOK.[13]

V důsledku konstrukce práva na dorovnání je nově postaveno najisto, že **návrh podávaný soudu musí být formulován jako žaloba na plnění**. [14] Soud tedy v případě úspěchu žalobce ve svém rozhodnutí přímo stanoví povinnost hlavnímu akcionáři zaplatit žalobci (žalobcům) konkrétní výši dorovnání. Z podstaty věci ovšem plyne, že jako předběžnou otázku bude muset nejprve obecně posoudit, jaké protiplnění za akcii společnosti lze považovat za přiměřené.

Obdobně jako v případě dohody na dorovnání je **základ soudem přiznaného práva (tedy protiplnění za akcii společnosti) následně závazný i pro ostatní vytěsněné akcionáře**. Obdobně je též **hlavní akcionář povinen složit finanční prostředky na plnění dorovnání všem vytěsněným akcionářům do soudní úschovy**, a to ve lhůtě stanovené mu soudem. Náklady

spojené s plněním do úschovy mají být i v tomto případě hrazeny z prostředků v úschově.

Pokud hlavní akcionář prostředky do úschovy ve lhůtě nesloží, mohou se vytěsnění akcionáři u soudu domáhat, aby mu byl až do doby složení dorovnaní do úschovy v plné výši **zakázán výkon všech práv spojených s jeho účastnickými cennými papíry** vydanými dotčenou společností.[15]

Soud své rozhodnutí o dorovnaní uveřejňuje na úřední desce, stejně jako výzvu oprávněným osobám, aby se přihlásily o výplatu dorovnaní. Současně soudní rozhodnutí a výzvu k přihlášení se o výplatu musí uveřejnit i dotčená společnost, a to způsobem, kterým svolává valnou hromadu.

Nově je vytěsněným akcionářům, kteří se dovolali práva na dorovnaní (tj. kteří uplatnili právo na dorovnaní v zákonné lhůtě), **přímo ze zákona[16] přiznáno právo na náhradu nákladů účelně vynaložených v soudním řízení**. Náhrada jim přitom náleží bez ohledu na jejich úspěch ve věci.[17]

Dohoda vs. rozsudek - co ze zákona nevyčteme

Je-li ze strany hlavního akcionáře i ze strany osob uplatňujících právo na dorovnaní vůle ke kompromisu, je nabíledni, že uzavření dohody, jejíž obsah si strany utvářejí samy, bude pragmatičtější postupem, než mnohdy zdouhavé soudní řízení (ve kterém navíc nelze předvídat, jakou výši protiplnění za akcii shledá soud za přiměřenou). Dosažení dohody hlavnímu akcionáři rovněž ušetří náklady, které by jinak v souvislosti se soudním řízením musel nést (bez ohledu na jeho úspěch ve věci). I dohoda s sebou ovšem vzhledem k nedokonalé zákonné úpravě nese značná rizika.

Zřejmě největším úskalím dohody na dorovnaní je to, že zejména v případě velkého počtu vytěsněných akcionářů (kteří v zákonné lhůtě uplatnili právo na dorovnaní) pravděpodobně zřídka kdy dojde k tomu, aby všechny tyto osoby byly stranou dohody. Byť tedy hlavní akcionář s některými oprávněnými osobami uzavře dohodu na dorovnaní (ze které budou mít i ostatní vytěsnění nárok na výplatu dorovnaní), stále zde budou další bývalí akcionáři s právem na dorovnaní, kterým nemusí obsah uzavřené dohody vyhovovat a uplatní tak svůj nárok u soudu. Podobně si lze představit situaci, kdy bude dohoda na dorovnaní s některými vytěsněnými uzavřena v průběhu již dříve započatého soudního řízení o dorovnaní, přičemž účastníci řízení, kteří nejsou stranou dohody, budou i nadále v řízení pokračovat.

Důsledkem výše nastíněných případů pak může být situace, kdy vedle sebe bude existovat jak rozsudek, tak dohoda na dorovnaní. Oba tituly přitom dle zákona zakládají povinnost hlavního akcionáře složit dorovnaní pro všechny oprávněné osoby do soudní úschovy. *Ad absurdum* by tedy hlavní akcionář mohl být povinován deponovat v soudní úschově značné finanční prostředky, přičemž by dále navíc nebylo zřejmé, komu má být dorovnaní vyplaceno v jaké výši.

Pokud (respektive dokud) nedojde k úpravě legislativy, je tak zřejmě jediným praktickým východiskem to, že soud ve svém rozhodnutí existující (již dříve uzavřenou) dohodu na dorovnaní nějakým způsobem výslovně zohlední (např. stanoví, že s výjimkou stran dohody náleží vytěsněným akcionářům dorovnaní ve výši stanovené soudem a že pouze tuto výši dorovnaní je hlavní akcionář povinen složit do soudní úschovy).

Vzhledem ke všem uvedeným nejasnostem však lze hlavním akcionářům primárně doporučit, aby **dohodu na dorovnaní uzavírali pouze v případě, kdy její stranou budou všichni vytěsnění vlastníci účastnických cenných papírů, kteří v zákonné lhůtě řádně uplatnili své právo na dorovnaní**.

Jakub Nedoma

[Weinhold Legal, v.o.s.](#)

advokátní kancelář

Florentinum

Na Florenci 2116/15

110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 385 333

Fax: +420 225 385 444

e-mail: wl@weinholdlegal.com

[1] Hlavním akcionářem je akcionář vlastníci akcie společnosti, (i) jejichž souhrnná jmenovitá hodnota činí alespoň 90 % základního kapitálu společnosti, na něž byly vydány akcie s hlasovacími práva, a (ii) s nimiž je spojen alespoň 90% podíl na hlasovacích právech ve společnosti. (srov. ustanovení § 375 ZOK).

[2] Srov. zejména nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 56/05.

[3] Ustanovení § 183k obchodního zákoníku.

[4] Ustanovení § 183k odst. 1 obchodního zákoníku.

[5] Za uplatnění nároku u hlavního akcionáře lze považovat i podání žaloby, a to od okamžiku, kdy se hlavní akcionář o uplatnění nároku v řízení dozvěděl (srov. ustanovení § 41 odst. 3 občanského soudního řádu).

[6] Protiplnění je splatné bez zbytečného odkladu po přechodu vlastnického práva k účastnickým cenným papírům na hlavního akcionáře.

[7] Srov. ustanovení § 390 odst. 1 ZOK.

[8] Srov. ustanovení § 390 odst. 2 ZOK.

[9] Srov. ustanovení § 390 odst. 6 ZOK.

[10] Srov. ustanovení § 390 odst. 4 ZOK.

[11] Srov. ustanovení § 390 odst. 4 ZOK.

[12] Srov. ustanovení § 390 odst. 5 ZOK.

[13] Srov. ustanovení § 390 odst. 3 ZOK.

[14] Dříve existovaly pochybnosti o tom, zda je návrh na přezkum přiměřenosti protiplnění podle ustanovení § 183k obchodního zákoníku žalobou na určení či žalobou na plnění. Judikatura posléze připustila, že je přípustné obojí a záleží tak na formulaci petitu žaloby (srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4712/2007).

[15] Srov. ustanovení § 359 a násl. zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních. Soud je povinen o návrhu rozhodnout do 7 dnů od jeho podání.

[16] Srov. ustanovení § 390 odst. 3 ZOK.

[17] Náhradu nákladů má povinnost poskytnout hlavní akcionář - povinnost mu uloží soud typicky ve

svém rozhodnutí, kterým přiznává oprávněným osobám dorovnání. Pokud by k náhradě nebyl povinen hlavní akcionář, má být náhrada ve smyslu ust. § 390 odst. 3 ZOK poskytnuta z prostředků uložených v soudní úschově v tomto případě bude nutné (podobně jako v případě hrazení nákladů účelně vynaložených v souvislosti s plněním do soudní úschovy) zajistit, že tyto prostředky budou v úschově k dispozici. Jinými slovy, soud by musel hlavnímu akcionáři uložit, aby tyto prostředky do úschovy složil.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)